СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 13. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 18-го січня 1938. — No. 13. Jersey City, N. J., Tuesday, January 18, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ШІСТЬ МІЛІОНІВ ХОРИХ ЩО ДНЯ

ВАШИНҐТОН. — Американський інститут здоровля оголосив висліди своєї праці над дослідами здоровля американського народу. На основі тих дослідів виходить, що в Америці є що дня шість міліонів хорих людей, які не можуть виконувати своєї щоденної праці. З тих шістьох міліонів два і пів міліона хворі на хронічні недуги, півтора на перестуду, інфлюенцу, запалення легенів і т. п., пів міліона хорих внаслідок нещасливих випадків і 250 тисяч на шлунок, сліпу кишку, печінку й ін. Пересічно беручи, кожний чоловік, жінка і дитина впродовж року хоріє десять днів так, що не може виконувати своїх обовязків.

ПЯТЬ ОСІБ ЗГОРІЛИ НА СМЕРТЬ.

ФРЕНКЛІН (Ню Джерзі). — В деревлянім поверховім домі згоріла родина, що складалася з пятьох осіб. Згорів дідусь і пятеро внуків; наймолодший мав 6 літ. Вечором мати пішла до міста; а щоб дітям і дідусеві було тепло, вона наклала в піч подостатком дерева і примкнула комин. Від вогню занявся дім і охопив дітей та діда тоді, коли вони вже спали. Всі згинули в огні.

АМЕРИКАНЦІ ІҐНОРУЮТЬ НІМЕЦЬКУ ВИСТАВУ КНИЖОК.

НЮ ЙОРК. — 48 важніших американських видавців книжок рішили не відвідувати черговоі вистави книжок, що цього року має відбутися в Ляйпціґу, в Німеччині. Як причину цього бойкоту вони подали це, що німецькі видавці книжок всеодно не могтимуть свобідно виставити таких книжок, які вони хотілиб, ані не будуть могти свобідно висказати своєї думки та нарадитися зо своїми заграничними товаришами. До цього рішення американські видавці прийшли тоді, коли довідалися, що почесним головою тої вистави буде відомий націстичний міністер пропаґанди, Ґебельс.

ЦІКАВИЙ ПЕРЕПИС У ДІЛЯНЦІ ПРОМИСЛУ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент торговлі заявив, що він приготовляється перший раз в історії до перепису нових промислових річей, що появляться впродовж року. Як відомо, впродовж року ріжні фабрики випускають велику скількість нових продуктів, з яких велика скількість є опатентована. Ці нові річи мають великий вплив на продукцію, на консумцію, а потім знов на продукцію. Щоб мати науковий перегляд над тими річами, тепер будуть їх списувати.

ВЧАТЬ, ЯК ЇСТИ ДЕШЕВО, А ПОЖИВНО.

НЮ ЙОРК. — У Колюмбійськім університеті влаштовано виставу, яка вказує, що родина, зложена з пятьох осіб, за $1.25 денно може мати здоровий харч. Експерти обчислили, що цей харх матиме всі потрібні складники для життя і не лиш охоронить людину від голоду, але також вповні піддержуватиме її відпорність від хворіб. Як приклад такого одноденного спису страв вони подали: сушені сливки, вівсяна каша, молоко для дітей, кава для старших — це на снідання; на полуденок: макарони з сиром, капустяна салата, сендвич з кокосового масла, яблочний сос, молоко; на обід: сікані котлети (гембурґерс) з помідорами, хліб і масло, чоколядовий і рижовий пудінґ, молоко. Цей спис страв, очевидно, поданий лиш тим родинам, що мають малий прихід і живуть на підмозі. Багатші люди повинні більше витрачувати на харч. Але вони повинні памятати, що не все дорожчий харч є поживніший і багатший у вітаміни, ніж той, що поданий на списі.

УСПІХИ „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

ВАШИНҐТОН. — Секретар Ікес подав до загального відома, що „Поблик Воркс Адміністрейшен" у своїх будівельних підприємствах осягнула великий ступінь справности. Вона доказала, що потрапить будувати дешевше доми, ніж приватні підприємці. Побудування одного середнього помешкання коштує її пересічно $3,549, себто трохи менше як $1,000 від кімнати.

КАМПАНІЯ ПРОТИ ДИТЯЧОГО ПАРАЛІЖУ.

НЮ ЙОРК. — По цілій Америці розпочато тепер кампанію за збирання фонду на боротьбу з недугою дитячого параліжу. Незабаром будуть переводити ці збірки по вулицях і притім продаватимуть значки з написом: „Я щасливий, що здоровий". Цю кампанію звязують із святкуванням уродин президента Рузвелта, який теж колись хворів на дитячий параліж і та хвороба дотепер залишила на його здоровлю поважні наслідки.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

РЯТУНОК.

Більш як 800 пасажирів і корабельної служби забрано без покалічень, коли пароплав Доляровії Лінії „Президент Гувер" опинився на скелі недалеко острова Гоішіто, 18 миль від Формози. Цей остров є в посіданні японців. На повищім образку представлене причалення до берега одної з останніх лодок. Згодом урятованих приміщено на кораблі „Президент МкКінлі" і доставлено їх до Манілі. Урядовці мають надію врятувати цей корабель, що коштував $8,000,000.

ПОЛЬСЬКИЙ СУСПІЛЬНИЙ ДІЯЧ ДЕФРАВДАНТОМ.

У Варшаві арештували директора луцької ремісничої палати, Владислава Лопіньского, і спровадили під поліційною ескортою до вязниці у Луцьку. Лопіньскі як директор ремісничої палати здефравдував 20 тисяч зл. з фондів палати та грошей, призначених на фахову освіту. Був налоговим картярем і це завело його до вязниці. В Луцьку був знаний як суспільний діяч, беручи участь в Озоні та „обєднанні польської політичної думки".

ВТІК ПЕРЕД ВІНЧАННЯМ.

У Станиславові сталася незвичайна подія. Самуїл К. і Мальвіна Г. були заручені, одначе наречений зволікав з вінчанням, доки родичі його майбутньої жінки не дадуть йому обіцяного віна в сумі кількох тисяч злотих. Вкінці родичі згодились і прирекли дати майбутньому зятеві гроші в дні вінчання. Коли Самуїл К. знайшовся перед рабіном, зажадав віна, а коли йому відмовили, втік в останній хвилині і пропав без вісти.

ЛЮДОВІ УНІВЕРСИТЕТИ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Як звідомляє ПАТ, на терені східньої Галичини йде акція закладати в поодиноких повітових осередках людові університети з метою поширювати відповідно спрепароване знання серед населення. В останніх часах зорганізовано людові університети в Жидачеві і Бурштині. Університети мають велику фреквенцію.

ВКРАЛИ 14,000 ЗЛ. З ПОЧТОВОГО ВОЗА.

В Раві Руській украдено в ночі з почтового амбулянсу на двірці 14,000 зл. Злодії відчинили двері амбулянсу підробленим ключем. Це вже другий випадок крадіжу з амбулянсу в часі транспорту з почтового уряду на двірець.

СПАЛИЛИ ПЕРЕГОНОВУ СТАЙНЮ.

Варшавська поліція займається справою підпалу маєтку Чарториских у Красному. Вогонь повстав у возівні, що притикала до стаєн, у яких знаходилися перегонові коні. Заки згасили вогонь, згоріла возівня, частина стайні та два коні. Кілька днів пізніше згоріла уїжджальня, також внаслідок підпалу.

ІНТЕРЕСИ З ДУХАМИ.

Італійська поліція арештувала в Міляні жінку, яка довгий час працювала як медій. Називалася вона Сіля Кодачі і здобула собі в окультистичних колах добре імя. Її арештування та заміти, які їй робить поліція, викликали загальне зчудування.

На сеанси, в яких брала участь як медій Сіля Кодачі, приходило завжди чимало людей і викликували у відповідних колах завжди велике зацікавлення. Для свояків, які теж цікавилися окультизмом, уладжувала Сіля окремі сеанси в замкненому родинному кружку. Дотепній Сілі вдалося переконати свою рідню, що за відповідною оплатою вона зможе зеднати їм поміч духів до ріжних інтересів. Спершу свояки повірили в обітниці і кілька тисяч лірових банкнотів помандрували до кишені медія. Колиж згодом своякам трапилися ріжні нещастя і духи не то, що не перешкодили нещастю, але й не помогли, набрали всі підозріння, що їх гарна своячка — медій трохи переборщує у своїм знайомстві з духами і повідомили про всі сеанси поліцію. На підставі цього доносу поліція арештувала Сілю Кодачі, яка вже призбирала собі підчас тих тайних сеансів 5,000 лір.

Та найцікавіше в цілій справі те, що Сіля натягнула тільки свояків, зате чужі не мали ніякої, навіть найменшої причини нарікати на неї.

ЛЕТ 1,000 КМ. ПУСТИНЕЮ ДО ПОЛІЖНИЦІ.

З оази Себга, віддаленої від Триполісу 950 км., закликали при допомозі радія лікаря до жінки одного з італійських військових достойників. Маршал Бальбо вислав негайно військовим літаком одного з начальних лікарів кольоніяльної лічниці в Триполісі, який уже підчас лету подавав крізь радіо своєму товаришеві в оазі професійні поради, як рятувати життя поліжниці.

На щастя, лікар прилетів до оази ще в саму пору, щоб перевести операцію поліжниці, яка породила дівчинку.

„ДОКАЗ ЗЛОЧИНУ"... У ШЛУНКУ.

В одному з німецьких містечок трапилася недавно цікава й весела подія. Якісь вломники вломилися до мясарської крамниці. Крім невеличкої готівки забрали вломники ще 25 кґ. ковбаси. Виявилося, що злодіями був гурток мандрівних циганів. Поліція перевела ще тієї самої ночі кілька ревізій серед підозрілих злодіїв згаданого містечка. Цигани довідалися в пору, що поліція шукає вломників, і тому ціла циганська родина, яка складалася з 5 осіб, почала негайно бенкет. За три години зїли вони 25 кґ. ковбаси. Таким чином „доказ злочину" щез у циганських шлунках. Колиж небавом надійшла поліція, всі цигани крім одного повзали по землі з болю. Один із циганів, не звертаючи найменшої уваги на те, що такий оригінальний бенкет викликує не дуже приємні наслідки, доїдав останки смачної ковбаси. Двох циганів мусіла поліція відставити до лічниці, трьох, яким гірше вдалося вкрити „доказ злочину", замкнули в міській вязниці.

Таким чином добрий спершу плян циганів скрити „корпус делікті" у шлунку виявився непрактичний і... болючий у наслідках.

ПОЛЬЩА ЛЯКАЄТЬСЯ НЕПОРОЗУМІНЬ ІЗ НІМЕЧЧИНОЮ

Варшава. — Польська преса, згадуючи про візиту, яку саме тепер зложив Бек, польський міністер заграничних справ, Гітлерові, звертає окрему увагу на дебату, яка велася в польськім соймі, коли обговорювано міжнародні справи. Тоді міністер Бек підкреслював, що польська преса й польське громадянство не повинні бути надто „нервові", коли дістануть із заграниці відомості, які настроюють Польщу неприхильно до тих, з котрими їй треба жити в приязні і згоді. Мова йшла про Данціґ. І всі добре розуміли, що тою державою, якої не можна Польщі дразнити, є Німеччина.

ІСТОРІЯ З ЛАВКОВИМ ҐЕТОМ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

ЛЬВІВ. — Уже фактично введено в життя у львівськім університеті лавкове ґето. Студенти-жиди в окремих лавках. Ректор університету, Кульчиньскі, не погодився з таким зарядженням міністерства й уступив зо свого становища. Казав, що таке зарядження противиться конституції держави і нарушує засади академічної свободи. З ректором зсолідаризувалися проф. Островскі, декан медичного відділу, і проф. Самсонович, декан відділу фізичного й математичного.

БУДЕ ВСЕ ПО СТАРОМУ.

МОСКВА. — Обидві палати советського „парляменту" вибирають тепер „голову" держави. Цілком певно, що буде вибраний „президент" Калінін, а президія і всі інші важніщі становища опиняться в руках „своїх", себто тих, кого дозволить Сталін вибрати.

КОСІОР ХОЧЕ ВРЯТУВАТИ ЖИТТЯ.

МОСКВА. — Московська „Правда" кинула погрози в сторону члена Політбюра, Станислава Косіора, якого обвинуватила в тім, що він, як секретар комуністичної партії в Україні, замало наглядав за українськими „сепаратистами". Щоб себе рятувати від того, що звичайно наступає по подібних погрозах Косьор виголосив у советськім „парляменті" промову, в якій вихвалив „знамениту" роботу чрезвичайки і запевняв ворогів, що голова ГПУ, Єжов, буде продовжати нищення „провокаторів-фашистів".

ЗНАЙШОВСЯ ОДИН ВІДВАЖНИЙ І РОЗУМНИЙ.

МОСКВА. — Один з послів советського „парляменту", татарин з роду, слухаючи нудних промов аґентів уряду, поставив внесення, щоб скоротити нараду та дати послам змогу побачити щось цікавіше... в кіні. Та посли-чекісти закричали цього посла, кажучи, що приїхали для „роботи".

НЕМА ЗГОДИ З ЛИТВОЮ.

ВАРШАВА. — Рознеслися поголоски, що цібито приходить до згоди між Польщею і Литвою. Польська Аґенція Телеґрафічна перечить цьому і подає, що „гноблення" поляків у Литві продовжується та що Литва йде послідовно до цілковитої ліквідації польських шкіл у Литві.

ВЗИВАЮТЬ ЖІНОЦТВО ДО ОБОРОНИ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Делеґатки 13 польських жіночих орґанізацій розпочали між польським жіноцтвом сильну аґітацію за те, щоб усе жіноцтво поперло законопроєкт, який втягає жіноцтво примусово до помічної військової служби і чинної оборони Польщі.

ЙДЕ ПРОТИ ІДЕАЛУ НАЦІЇ.

ПАРИЖ. — Отто Габсбурґ, син останнього австрійського цісаря, подав в інтерву, що він ніколи не резиґнував зо своїх прав до австрійського престолу і з них не зрезиґнує. Навпаки, він є за поворот Австрії до монархії, а проти її злуки з Німеччиною в одну німецьку державу.

ПРОТИ СОЦІЯЛІСТИЧНИХ ЮНІЙ.

БУКАРЕШТ. — Міністер праці Куза заявив, що нова влада є проти соціялістичних робітничих юній, які будуть розвязані в короткому часі, а на їх місце прийдуть корпораційні орґанізації, такі, які є в Італії.

БРАКУЄ ПОРОЗУМІННЯ ЩОДО УЛСТЕРУ.

ЛОНДОН. — Моглоб тепер прийти до найтіснішого союзу між Великою Британією й Ірляндією. Та є ще одна велика перешкода. Це справа Північної Ірляндії, себто Улстеру, який далі держить з Великою Британією і визнає англійського короля своїм сувереном.

ДОВОДЯТЬ КРАЙ ДО ЩОРАЗ БІЛЬШОГО БЕЗЛАДДЯ.

ПАРИЖ. — Соціялістично-комуністичне обеднання, або „людовий фронт", не скріпило Франції, як це було заповіджене. Навпаки, положення краю погіршилося в нутрі й назверх, бо уряд надто кокетував із Советами.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЗАКОН ПРО МІНІМАЛЬНУ ЗАПЛАТУ

З відкриттям нової сесії конґресу виринає наново питання, що має статися із законом про мінімальну робітничу заплату та максимальну довготу праці. Як відомо, ще на передостанній сесії конґресу предложено в цій справі проєкт Блека й Конерія, але тоді прихильникам не вдалося добитись його ухвалення. Появився проєкт наново на спеціяльній сесії конґресу, але палата послів загвоздила всякі заходи ухвалити його, піславши його 17-го грудня до комісії, що звичайно рівняється похороненню проєкту навіки.

Крім цього законопроєкт стрічається з завзятим закону можуть підсувати безнадійність у цій справі, то робітничий комітет палати послів виступає з рішучою заявою, що він іще не дає за прогру, але думає далі робити заходи для його ухвалення. Пані Нортом, конґресменка, що стоїть на чолі цього комітету, заповідає невсипущі заходи за його ухвалення.

До перепертя ухвалення закону треба буде справді великих заходів, бо закон має побороти багато перешкод. Одною з перших перешкод є ріжнородність проєктів. Як звісно, у кожній палаті є один проєкт, відмінний від другого. Крім цього в обох палатах конґресу внесено коло пів сотки інших проєктів, а підчас дебати над внеском у палаті послів появилося кільканацять поправок до головного проєкту. Отже конґресові прийдеться добуватися зпід справжньої навали проєктів, а це робота, яка легко може скінчити всі заходи фіяском.

Крім цього занконопроєкт стрічається з завзятим спротивом противників робітничого законодавства. Як довго конґрес не ухвалив був іще ніякого радикального закону про робітничі відносини, так довго ця опозиція не була така завзята. Противники сподівалися, що як закон не добрий для підприємців, то його вдасться повалити дорогою рішення Найвищого Суду. Та коли ухвалено радикальний закон про робітничі відносини, а потім Найвищий Суд не добачив у ньому нічого противного конституції, то противники робітничого законодавства постановили не допускати до ухвалення вже ніяких більше законів у робітничих справах. Тому проєктові закону про мінімальну заплату й максимальну довготу праці приходиться нині терпіти за всі недостачі закону про робітничі відносини.

До того за ухвалення закону про робітничі відносини стояла збита більшість Демократичної Партії. Ця більшість у конґресі нині ще більша, але вона не є сконсолідована. Вона не голосує все разом. Вона часто розбивається на противні собі ґрупи. Це дуже легко може статися при голосуванні над цим проєктом. Щоб вона голосувала солідною масою за цей проєкт, цього можна би сподіватися лише тоді, якби маси виборців показали своїм конґресменам і сенаторам, що вони не будуть толерувати голосування проти цього проєкту.

З ПОЛЬСЬКОГО БАГНА

Протистаростинські карні процеси.

В польських часописах читаємо тепер майже в кожнім числі про карні процеси проти ріжних урядовців, що допускалися великих **грошевих зловживань.** Між обвинуваченими бачимо також старостів. Це цілком нова проява для тих, що памятають іще часи за небіжки Австрії. **Тоді** таких процесів **не було,** хоч у Галичині були старостами лише поляки, або часом українські перекінчики. І тоді вони любили добре зісти та випити, але всеж таки не пускали тисяч на **„пршиенця"**. А тепер таке „пршиенцє" грає велику ролю, зокрема, коли приїде „на контролю" яка вища парсуна, як от хочби воєвода. В однім недавнім процесі показалося, що таке „пшиенце" коштувало **810** злотих! А такої суми не може чейже староста з власної кишені заплатити. Отже мусить він сягати по всякі інші „фундуші", що є під його управою, та старатися про підроблені посвідки, що буцімто гроші видано на властиву, приписану ціль.

І ось недавно засуджено бувшого старосту в Надвірній за надужиття в Ґродні на один рік тюрми, а тепер стане він знову перед судом за спроневірення 19,500 зл., призначених на запомоги для вбогого населення Гуцульщини, за спроневірення 12,570 зл. з фонду, призначеного для знищених повінню, цілої низки дрібніших квот, які він спроневірив, беручи їх буцімто як зачети на службові виїзди до Румунії і Чехословаччини.

Та найсензаційніший був карний процес проти поморського старости з Ґдині, **Чарноцкого.** Проти нього піднесено аж 14 замітів з карного закону. Одначе підчас того процесу вийшли на світло денне всілякі інтересні факти з виборчих практик, що їх старости мусіли виконувати на припоручення згори, від провідників „Бб". Ті дві букви читачі певно собі добре запамятали, бо про них багато писано і в „Свободі". Отже „Бб" це був „Бльок безпартійни вспулпраци з ржондем". Зорґанзував його полковник Славек, права рука Пілсудского.

Про згадані скандальні факти розписувалась польська преса дуже широко. Особливу увагу звернемо на факт, що воєвода **Кіртікліс,** котрому і Чарноцкі підлягав, виразно приказував старостам, щоб видавали гроші на **чисто політичні цілі.** Це ствердив зокрема генерал Бортновскі, переслуханий як свідок. „Варшавскі Дзеннік Народови" пише:

„Трудно нам уже тепер сказати з певністю, що в **цих видатках** було надужиттям зо сторони старостів, а що діялося на приказ воєводи. Неменше одначе стверджують свідки, що ціла акція „Бб", вибори, льокалі, секретарі, пиятики та почастунки були фінансовані з державних фондів".

Живе у Варшаві добрий жидівський журналіст, що зветься Зінґер, а підписується відворотно: **Реґніз.** З нагоди процесу Чарноцкого пише він, що цей процес кидає світло на останню стадію урядування бебеків. Якщо вірити зізнанням обвинуваченого, то не було такого фонду, котрого не було би вільно нарушити на цілі бебеків. Той процес кидає з другого боку тінь на Кіртікліса, котрого недавно усунено з його становища. Кілька літ тому цей бувший поморський воєвода панував без усякого обмеження як воєвода у Вильні.

Щодо самої розправи, то треба би підкреслити зізнання свідка Ґейштора, директора великої імпортової фірми в Ґдині. Він ствердив, що Чарноцкі жив скромно і нераз жалувався на фінансові клопоти. Цей свідок згадав про одну розмову, яку раз мав з воєводою Кіртіклісом, котрий тоді висказався був, що вважає Чарноцкого за одного з найспосібніших і найенерґійніших старостів на Поморю.

На це запитав прокуратор:

„Чим же витолкуєте факт, що воєвода Кіртікліс висказався підчас слідства рішучо неприхильно про Чарноцкого?"

А на це Ґейштор:

„Попросту характером пана Кіртікліса".

Ту відповідь приймила зібрана у судовій салі публика проявами великого вдоволення.

Свідок Ґейштор сказав далі, що по арештуванні Чарноцкого новий поморський воєвода, Рачкевич, видав про Чарноцкого добру опінію.

Свідок ґенер. Бортновскі видав обвинуваченому також добре свідоцтво і ствердив, що цей мусів робити видатки з сум на спеціяльні цілі, бо дістав безпосередньо таке припоручення від воєводи Кіртікліса. Ґен. Бортновскі висказав здивування, що воєвода Кіртікліс не хоче перейняти на себе відповідальности за свої вчинки.

По переслуханні свідків забрав іще голос сам обвинувачений Чарноцкі і з плачем оповідав про свої переживання. За свою вірну і чесну громадянську роботу діждався того, що коли мав святкувати 30-ліття своєї праці, мусів засісти на лаві обвинувачених. „Ударив у мене грім, що знищив мене як під оглядом моральним, так і здоровним і фінансовим. Працюючи для держави, забував я на будучність і тому я і моя родина лишаємось нуждарями".

А всеж таки Чарноцкого засудили на два роки тюрми, на гривну у висоті 2,000 зл. і т. і.

З 14 пунктів обвинувачення суд признав за доказану вину в 10 пунктах. Суддя зазначив, що лиш таку невелику (?) кару Чарноцкому присудив тому, що взяв на увагу його заслуги на полі визволення Польщі і **тяжкі умовини** (Кіртікліс! — Ред.), серед котрих йому приходилось **урядувати.**

За кавцією 10 тисяч злотих випущено його покищо на волю.

Очевидна річ, що преса не набрала по тім процесі води в рот, але широко розписалася головно про практики вищих шарж, від котрих старости залежні.

Справа перейшла і до сойму, котрий тоді відбував свої передсвяточні засідання.

Є у тім соймі бойка посолка Присторова, жінка маршалка сенату, котрий відсидів щось 10 літ у царській каторзі і навіть різками бував битий.

Присторова поставила в соймі питання: „Чи справа всіляких зловживань, за котрі гостро карають нижчих урядовців, а за котрі є відповідальні урядовці вищі, належить також до Начальної Палата Контролі? Я бачу з численних процесів, що найнижчі урядовці двигають цілий тягар відповідальности, а вищі урядовці — не хочу їх імен наводити — полишаються безкарними. Коли публичний голос доказував неправильність їх поступовання, то на це не зважано, і вони тепер тішаться ще й популярністю".

Іван С.

ПІДМОГА ДЛЯ НАЄМНИКІВ ФАРМ

У конґресі перейшов законопроєкт, що має за завдання прийти з матеріяльною поміччю тим фармерам, що рентують фарми, або тим, що працюють як робітники на фармах, щоб дати їм змогу купити собі власні фарми. Закон передбачає на ту ціль цього фіскального року десять міліонів долярів.

В Америці серед пятьох фармерів є два такі, що не мають своєї власної фарми, тільки винаймають її від когось іншого. Коли для власника фарми є нині тяжке життя, то для того, хто наймає фарму, ще тяжче. Щоби прийти їм з поміччю в купні власної фарми, конґрес ухвалив тих десять міліонів долярів.

Але тому, що тих грошей не вистарчилоб для всіх, що рефлектують на купно, доступ до помочі є досить обмежений. Ті гроші є розділені між 300 повітів (кавнті) у ріжних стейтах і в кожнім повіті тільки пять до десять фармерів можуть скористати з цеї помочи. Є такі повіти, в яких не можна ні одному фармерові дістати помочи. Про ближчі інформації щодо цеї підмоги фармер, що числив би на неї, може голоситись до „Кавнті аґріколчурел ейджент" у канцелярії „кавнті клерка". Там його повернуть у належний бік, а також дадуть блянкет до виповнення.

Користь із тих підмог така: Власти дають гроші на закупно власної фарми, з тим, що впродовж 40 літ фармер ті гроші зобовяжеться звернути. Відсотки від тих грошей виносять 3% річно. Річна рата, що виносить 4.3% з загальної позиченої суми, буде покривати як відсотки так і сплачування довгу. По пятьох літах фармер може сплатити, як хоче, цілий довг, або може зачати сплачувати вищими ратами, якщо хоче сплатити довг скоріше.

Купно фарми мусить іти в порозумінні з властями. Першенство в купні дістають люди з родиною і такі, що мають якийсь фармерський інвентар. Купуючі мусять бути американськими громадянами. Як було згадано вище, користати з цеї підмоги можуть тільки ті, що не мають власної фарми.

УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ У СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ

Підчас осінньої парляментарної сесії прочитано в Лондоні заходом консервативної партії низку лекцій на теми европейської політики. Про положення у Франції говорив посол ґен. Спірс, про положення в Німеччині — посол Гарольд Нколсон, а положення в центральній Европі говорив д-р гон. кавз. Трейсі Філіпс.

Особливо цікавою була ця остання лекція, в якій прелеґент торкнувся також українського питання, наскільки воно стояло у звязку з давньою австрійською імперією. „Австрійська провінція Галичина зветься тепер „Малопольська", пояснював лектор. Столицею її є Львів. Населення тої провнції сягає девятьох міліонів душ, з яких половина, або вірніше сказатиб, більшість, не є поляками. Це непольське населення є частиною того маоловідомого, тверезого і витревалого народу, який живе компактно етноґрафічною масою і якого анґлійські власті зовсім правильно прозвали „незнаною нацією 33 міліонів душ". Це „русини" — українці. Символічним центром їхньої, відрубної від інших культури, є Софійська Катедра в Київі..."

„Послуговуючися дивовижними статистиками та новими, впроваджуючими в блуд назвами і культурною денаціоналізацією, розшматовано цей нарід без жадної сутньої причини, просто кажучи, роздаровано його підчас ріжних пактів, що їх заключувано на паризьких передмістях. Однородну національну одиницю поділено між інших, хоч вона своїми природніми багатствами, морськими портами, зовсім добре надавалася на добре функціонуючу окрему державу.

„Лорд Лоґард з обуренням сказав при одній нагоді, що „нарід не є жадним предметом, щоб ним можна торгувати, або роздавати, як худобу роздається". Але, розуміється, він говорив про поганських неґрів, а не про наших братів-християн в Европі.

„Ми повинні вважно і з симпатією стежити за цим чорним конем, що у світових перегонах ще йде з боку, бо при першому-ліпшому европейському заворушенні той нарід готов сам сягнути і добути те, чого він бажає (так, як колись зробили чехи) і готов заняти на европейському континенті позицію першої ваги. Коли він дотепер іще остається „незнаною нацією", то тільки тому, що він працює тихо, твердо і завзято. Він є одиноким з тих усіх „меншин", що не пхається „оголошувати" себе на кожному кроці. Треба також памятати, що він не має самостійного матернього краю, який заступавсяб за його кривди чи це через пресу, чи при помочі дипльоматії. Тому ми, ті, що живемо на заході Европи, позбавлені змоги обсервування глибокого кореня національної солідарности українців та не добачуємо величини їхньої ролі в будуччині. Дотепер ніхто інший тільки Німеччина поставилася з прихильністю до їхніх плянів набудуче", каже п. Філіпс, але рівночасно зазначує, що українці з великою обережністю ставляться до всяких посторонніх овертур. „Та коли ніхто інший не викаже симпатій до їхніх змагань, то не подивуймося, що душа цеї нової нації, яка тепер твориться, буде змушена побільшити ряди тих диктаторських богів, що ані не поважають ані не люблять цього благословенного слова, що зветься „демократія..." Д-р Трейсі Філіпс звертає увагу анґлійських кругів на вагу українського питання.

(Укбюро, Лондон).

Гнат Кращанко.

В СТАРІМ ЗАМКУ

Історична повість.

(5)

Замок стояв не зараз при людських хатах, а трохи далі, відрізаний від оселі глибоким ровом, котрого оба кінці входили в став, що оперізував замок з трьох боків. Горбок, на якім стояли хати і замок, від сторони ставу був обірваний як стіна.

Придивившися до Зубрина здалека, Солоняк спустився з горба і знов став підойматися на зубринський горб. Віхав між хати і припинив коня на **майдані,** що був неначе ринком Зубрина. Став роззиратися.

— Це мабуть гостинниця — погадав, глянувши на найбільшу хату. — Треба поступити. Бодай довідаюся, в чиїх руках той замок.

В Зубрині гостинниць не було і кожна хата була гостинницею. Гостинниць не було, бо до Зубрина ніхто чужий не заїздив, крізь Зубрин ніякий подорожній не переїздив. Та як десь колись трапилося таке, що хтось приїхав, або лиш подорозі кудись в Зубрині задержався, то гостинницею була йому кожна хата. Люди й тут хотіли заробити. Як то був такий подорожній, що від нього годі було щось заробити, то зубринці бодай хотіли почути від нього, що в широкім світі діється. В хаті, до котрої вступив Солоняк, сидів з родиною старий вірменин. Хоч не знав, чи заробить що, приняв подорожнього дуже гостинно.

— З котрих сторін? — спитав, поставивши перед гостем кухоль меду.

— З далеких, та не дуже, — відповів гість виминаючо.

— А куди, як вільно спитати?

— В світ за очі.

— Ну, ну! Як не хочете сказати, то я більше не питаю.

— Хто вам казав, що не хочу? Хібаж я на ваше питання не відповів докладно?

— В світ за очі, то докладна відповідь? — спитав вірменин, усміхнувшися з докором.

— Докладнішої відповіди й погадати собі не можна. Я справді іду в світ за очі. Себто сам не знаю, куди мені обернутися. Про те, куди йду, я ні трохи не знаю більше, як те, що й ви знаєте.

— Тепер ви вже цілком ясно сказали мені, куди йдете, — сміявся вірменин. — Не так сказали, як із сказаного вами я вгадав. Вам у вашій батьківщині стало чогось то невигідно і ви пустилися шукати собі нового місця на прожиток... Ну? Не вгадав я, що вас в наші сторони принесло?

— Не дурно то кажуть, що вірменин гірший як жид, — відповів Солоняк, також сміючися. — Слово гірший, розумію як хитріший, проворніший. Ви справді вгадали. Мене вислали люди з моїх сторін, щоби я знайшов шмат землі для них на слободу.

— Який край ваші люди хотіли би мати? Наша сторона дуже гарна. Народу мало, землі багато. Є риба і звір ще є. Степ буйний, худобу є де пасти.

— Колиж бо мені бачиться, що татарва заблизько.

— Саме тому тут безпечніше, як десь подальше від татарських кочовищ. Ці татари, що в найближчім сусідстві, цілком не є для нас небезпечні. Вони наші сусіди, ми їх сусіди. Як вони нам, так ми їм. І вони хочуть бути безпечні. І вони хотіли би, щоби на їх пасовиска не наскакував сусід. Вони знають, що якби нападали на нас, то ми їм відплатились би десятькротно.

— А дальші улуси, або очаківська, чи акерманська орда? — спитав Солонюк. — Чи ви їм не подорозі, як вони ідуть на Брацлавщину, Камянець, Бар, або ще далі?

— Як більший похід орди, то й тоді ми досить безпечні. Зубрин на боці їх звичайного шляху. Якби який чамбул схотів скубнути нас, то мусів би задалеко віскакувати вбік. На добавок терен тут такий, що ворога дуже легко втягнути в засідку і взагалі легко боронитися. Ще заки татарин зайшов би до нас, вся наша худоба вже була би в неприступних скритках. Татари знають все те, тож до нас майже ніколи не навідуються. Як який подальший чамбул явиться тут з ворожими намірами, то хіба спровадив його який зрадник.

— А є між вами такі?

— В кожній отарі трапляються паршиві, — відповів вірменин виминаючо.

— То гадаєте, що тут безпечно було би осісти більшому числу людей?

— Небезпека не більша, як десь там далі на північ: коло Могилева, Бару, або й ще далі. Як я вже сказав, нас тут татари не дуже сіпають. Терен такий, що оборонитися не тяжко. Ми тут маємо щось, неначе граничну сторожу. Це самі охотники з козаків цих сторін. Все по двацять два відділи роблять службу.

— Яку службу?

— Патролюють. Себто обїздять межу.

— Я бачив руїни якогось замку. Не давсь би він відновити, щоби народ міг там знайти захист?

— А, замок! — промовив вірменин так, наче би пробудився і що лиш тепер пригадав собі, що тут є якийсь замок. З його лиця можна було вичитати, що не радо відповідав на останнє питання. Махнув рукою і сказав:

— Цей замок, то справді руїна, хоч мури ще добре держаться. Замок міг би бути добрим захистом, та люди чогось то бояться користати з нього. Вже раз попекли собі пальці і більше не хочуть ризикувати.

— А то чому?

— Люди ріжне розказують. Одні кажуть, що до середини замку є якийсь приступ, про який знають лише татари, бо й пан замку не знає.

— Не знає? Не знає, чи не знав? — спитав Солоняк, будьтоби здивований.

— Як не знав, так і тепер ще не знає.

— Тепер? То замок ще й тепер має пана? Я гадав, що то пуста, безпанська руїна. Про який же то приступ до замку, що про нього його пан не знає, люди розказують?

— Коби я знав, про який! Тому пару років, ще за Польщі, пан їздив кудись. Вернувшися, розказував, що на наші сторони хоче наскочити орда. А треба вам знати, що тоді було тут багато народу. Бог якось так дав, що було багато гарних дівчат. Коли народ почув, яка йому грозить небезпека, настала велика трівога. Тоді пан сказав, щоби люди схоронилися до замку і боронили його. Люди, не надумуючися, скористали з того. Збіглися до замку. Хто володів зброєю, пішов на мури. Всі казали, що татарин зуби поломить, а замку не візьме. Одного вечора розїзди принесли вість, що татари вже йдуть. Хоч ніхто не думав, що вони вдарять на замок зараз першої ночі, майже всі оборонці пішли на мури. Половина стояла готова, половина лягла спати. Отямилися аж тоді, коли між сплячими і чуваючими стали увихатися татари з ножами в руках. Як скінчилося, можете погадати собі. Аж коли татари відійшли з великим ясиром і з великою добиччю, з льоху виліз пан, його жінка і його сестра. Скрізь на дворі і в будинках лежали трупи і стогнали ранені, котрих татари не подобивали. Між тими раненими і я був. Всі думали і ще до нині думають так, що татари знають про якийсь потайний вхід до замку.

(Дальше буде).

З ДНЯ

КОЛИСЬ.

Нині часи змінилися на всіх ділянках. Колись, за „старих добрих часів", учені люди були дуже доброї вдачі. Це були ягнята, хоч голови їх були наладовані великим і корисним знанням.

Ці розумні, невинні діти були часто забавкою в руках тих, що мали силу. В своїх політичних, мілітарних чи яких інших плянах, „власть імущі" радо користали з добродійства науки, але самих учених безцеремонно відтручували від безпосередньої участи в керуванні цею силою. Говорять, що навіть Наполен, хоч цінив учених, то за їх життєву безпорадність відносився до них з певною зневагою. Раз у часі военного походу в Єгипті, коли чужі війська напали на його військо, в якому знаходилася група вчених дослідників, Наполеон видав був такий поспішний приказ: „Вояки до зброї! Ослі і вчені до середини".

Та вчені не ображались таким відношенням „імущих силу", тільки скромно говорили: „Люди сміються з того, чого не розуміють".

ТЕПЕР.

Тепер часи змінилися. Головно в Советах під тим оглядом зайшла велика зміна. Під ударами тяжкої долі вчені „пішли до голови по розум" і рішили, що коли вони хочуть пережити цю божу кару, що навістила Совети, то мусять навчитися дипльоматії.

Тому саме, коли советській підбігуновій експедиції советський уряд вислав запрошення, щоб вона з „огляду на небезпеку" звинула манатки і верталась додому, голова цеї експедиції, проф. Папанін, у своїй спосіб відповів, що він і всі його товариші надзвичайно вдячні „геніяльному" товаришеві Сталінові за опіку і журбу, але вони всі почуваються серед ледів і морозів дуже, дуже безпечно; тому додому ще не будуть вертатись. . .

А вжеж, що безпечно. Значно безпечніше, ніж у Москві, під опікою „геніяльного" Сталіна. "Навчить біда ворожити, як нема що в рот вложити", говорить наша приповідка. І советські вчені в обличчі смерти вчаться хитрої дипльоматії. Біда тільки, що крига нести їх тепер щораз ближче до берегів „найукоханьшого краю", поза яким наші продажні повії іншого не знають.

В ДИПЛЬОМАТІЇ ТАКОЖ ЗМІНА.

Та в той час, коли советські вчені стали дипльоматами, советські дипльомати стали цілковитими простаками. Ось хочби советський посол у Греції, Олександер Бармін. Його також Сталін чемно запрошував вертатись до Москви, але він, хоч дипльомат, не відповів так чемно, як це зробили члени підбігунової експедиції, тільки запрошення зігнорував. Тоді товариш Сталін хотів зробити йому спеціяльну честь і післав до пристані в Атенах советський корабель, на якому казав влаштувати баль у честь Барміна і туди його запросити. Та Бармін, замісць подякувати за таку велику честь, назвав Сталіна шубравцем, бандитом, зрадником робітничих інтересів.

Відповів щось подібно, як той Іван, якого шинкар Мошко випитувався, чому він не хоче в нього далі служити. „Може зробила тобі що ясновельможна пані?", питався Мошко. „А може ясновельможна панунця? А може ясновельможний панич?" Колиж на всі запити Іван заперечував головою, що ні, Мошко у здивуванні запитався: „Чому?" „А тому, що спритрилося в паршивих жидів служити", відрізав недипльоматично Іван.

ТАК І БАРМІН.

На запросини Сталіна на спеціяльний баль Бармін відтав, що, сталін злочинець, і запрошує його на баль тільки тому, щоб його зловити і замордувати. Вслід за тим Бармін опублікував у світовій пресі низку статтей, де між іншим говорить так:

„Якби я був повернувся до Москви, то булиб зо мною те саме зробили, що зробили з Юреневом, амбасадором до Берліна; Давтяном, амбасадором до Варшави; Арським, амбасадором до Туреччини; Бродовським, послом до Латвії; Подольським, послом до Литви. Всіх їх завізвали вертатись до Москви і їх там розстріляли".

ТОМУ ВІН ВИБРАВ ІНШИЙ ШЛЯХ.

Дальше в тих статтях Бармін говорить, що він вибрав інший шлях: рішився не вертатись до Москви, тільки лишитися за кордоном і демаскувати Сталіна і його кліку. Бармін дословно говорить:

„Що тепер діється в Росії, є найбільшою брехнею на світі, найбільшим злочином супроти робітництва, про який тільки знає історія. Ніхто не має права замовчувати про цей стан річей, що панує в Советах, коли справді вірить у робітничий рух". Так говорить нині той, що боровся за большевизм, проливав кров і присвятив йому 20 літ свого найкращого життя.

СКЛАДАЄ ПРИСЯГУ.

Це Фіорельо Г. Ля Гвардія, поновно вибраний посадник міста Ню Йорку, складає присягу в домі судді Самуеля Сібури, котрого розсліди причинилися до повалення Тамані Голу.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

С. П., Дітройт, Міш. — За такі фонди як „Оборона Батьківщини" було вже в нас в Америці стільки мови, що шкода тепер часу і паперу, щоб наново повторяти такі проєкти, які є нездійснимі. Певно, що булоб добре, як би ми зібрали міліони на „всякий випадок". Та до таких справ треба підходити також практично, бо інакше й справі не поможемо й людей зневохотимо та дамо ріжним мальконтентам притоку до нових нарікань і ширення роздору.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯКБИ ТАК У НАС!

Давно це було. Ще як я був малим хлопцем. Ми мали на загороді, вибачте, безрогу. Нічого була собі безрога. Товста, добре їла і мала довге, вибачте, рило. Ось тим рилом вона завдавала нашому обійстю великі шкоди. Було закрадеться до городу і так порие все, що страх! Кілька разів розгнівався батько з ножем, щоб їй кінець зробити, але все стримувався: хай, мовляв, дочекає до Різдва. Та до Різдва ще було далеко, а безрога безмилосердно рила, рила і завдавала великі шкоди.

Та трапилося раз так, що до нас зайшов подорожній. Він мав торбину з ріжними ножиками та причандалами і видно було, що це „механік". Батько поскаржився перед ним на свою безрогу, а цей знавець каже:

„Це дрібниця, на це є лік". „Лік? То давайтеж його сюди!" — відповідає врадуваний батько.

Не роздумуючи довго, знавець пішов до саду, зловив безрогу за вуха, перевернув і безцеремонно всадив їй у ніс кусок дроту й закрутив його. Немов скажена вирвалась свиня і побігла в грядки. Але, маючи дріт у носі, вона вже не могла рити. Бо як тільки встромить рило в грядку, то зараз її заболить і вона перестане.

Тепер мені нераз пригадується та історія. Приглядаючись до нашої суспільної роботи, бачу, що дуже часто трапляються в нас такі шкідники, що на зразок тої безроги риють наші національні грядки. Роблять це вони без розбору і без совісти, щоб тільки задоволити свою хворобливу амбіцію, або добитися якогось корита. Як би то нам тепер здався такий „знавець", щоб у їх ніс (чи у характер) встромив такого дрота, щоб вони більше не шкодили в громадськім житті!

Ю. Гоголь, Савтпорт, Конн.

У СПРАВІ ВИСТАВИ.

Порушені в „Свободі" гадки, щоб узяти участь у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році й мати на ній український павільон, є добрі. Від себе додам, що ту справу попруть певно й найбідніші українські робітники, але треба, щоб усе те діло було під доброю громадянською контролею. Жертви повинні бути жертвами, а від кого буде братись уділи, то треба вважати, щоб ті уділи були сплачені, щоби була добра і чесна господарка. А також, щоб нас ніхто не виганяв з вистави за ріжні довги, як це було в Шікаго. Мені здається, що тут повинні дати почин активної помочи наші головні запомогові організації, такі як У. Н. Союз, У. Р. Союз, Провидіння, Народна Поміч і т. п. Вони повинні дати поклик до своїх членів та відділів і візвати їх до помочи справі української участи в Світовій Виставі. Ті головні організації повинні також, на мою думку, мати головну контролю над цілим діловодством вистави. Тоді буде більше довір'я загалу.

Петро Дудко, Савтпорт, Конн.

ПРО ХАРАКТЕРИЗАЦІЮ.

Багато вже писалося на сторінках „Свободи" про театральні вистави, які виводимо на наших сценах тут у Злучених Державах Америки. Звернулось увагу на виведення даних штук, на гру аматорів і на публику.

Тим разом я хочу торкнутися характеризації аматорів, яка в нас буває часом жахлива. Як усім нам відомо, кожна театральна штука є неначе віддзеркаленням певної ділянки нашого життя, наших звичаїв і нашого побуту. Тому ті штуки треба виводити так, як автор цього вимагає. Не може бути переборщування й викривлювання певних характерів, бо штука через це тратить літературну чи мистецьку вартість. Аматори, хотячи вірно вивести дану штуку, мусять правдиво віддати свої ролі й мусять бути також відповідно схарактеризовані.

Як знаємо, в Америці виходять на сцену дуже часто зо слабо вивченими ролями і стараються приподобатись публиці не так доброю грою, а зверхнім виглядом. Бідна дівчина, чи то старша молодиця, виходить перед публику дорого й гарно вбрана, неначе пава. За це селянин, незалежно від віку, лізе на сцену мов яке опудало, що має викликати сміх на салі. Його звичайно характеризують з червоним щетинастим волоссям, із задертим догори носом, брудним і без знання найменших приписів гігієни. Невже цей тип має представляти дійсного українського селянина? Навпаки, наші селяни люблять чистоту, охайність, є гостинні й милі та шанують науку й поступ. Тому треба й в Америці представляти їх такими, якими вони дійсно є.

Режисери повинні памятати, що нам не годиться наслідувати наших ворогів, які століттями осмішували на сцені нашого селянина, як теж звичаї та наш побут, і представляли наше життя в найчорніших і найогиднійших красках. Нехай наша, тут роджена молодь, що ходить на вистави й не знає українського селянського побуту, уявляє собі українського селянина таким, яким він є, а не таким, яким його представляють вороги.

Михайло А. Ярош, Клівленд, О.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ГЮРОН, ВІСК.

Пробуджується громада.

В містечку Гюрон і Люблін, Віск., живе коло 75 українських родин. Мало коли було чути по газетах про їх громадську роботу. Та всежтаки треба і про них згадати.

Тому 35 літ вони почали тут поселятися. Всі вони походять з одного села. Тому 35 літ ті околиці, які замешкують тепер наші люди, були пусті і дикі. Треба було вложити чимало праці, щоб виробити з них урожайну землю. Наперед треба було корчувати пні, а далі орати і сіяти. Але наші люди трудящі. По кількох літах тяжкої пильної праці вони зробили з тих обшарів урожайну землю. Тепер кожний має гарну фарму, хату, стайні. Є тут також дороги й електрика.

Та треба натворувати це, що мало хто з них уміє читати. Хто який звичай приніс зо собою зо старого краю, чи віру, те заховав і тут. Але ні газет своїх не читає, ні історії свого народу не знає. Він знає лише, що походить зпід Карпат, і зве себе напереміну „руский" або „лемко".

Церков тут є аж дві. Священиків мали вони з Росії. Ті священики потягли за собою більшість наших людей і вони почали себе звати „русскими", хоч по російськи ні слова не знали, ні не знають.

Тепер вони припадково дістали українського священика з Галичини. Всі врадувалися, що мають свого священика, якого добре розуміють, а він їх. Незабаром завязався між священиком і людьми тісний духовий звязок. Священик почав їх переконувати, що вони не є ніякі „русскі", тільки українці. Народ повірив свому священикові, якого добре розуміє, і тепер уже себе називає українським народом. Не можна винувати за ту темноту самих, тільки хіба провідників, що забули про нього. Сам нарід, хоч і неграмотний, то чесний і віруючий.

Місцевий.

ЙОНГСТАВН, О.

Підготова до вистави „Ой, не ходи Грицю".

Співацько-драматичний кружок „Бандурист", що є при укр. прав. громаді, хоче відкрити зимовий сезон вистав одною з найкращих старих штук, драмою „Ой, не ходи, Грицю, та на Вечерниці".

Вже йде підготова від довшого часу. Вправляється хор і орхестра, а також відбуваються проби, і є надія, що штуку побачимо десь із початком лютого ц. р. у великій салі при вул. Рейн.

Ролі обсаджені як слід, хор і орхестра працюють невпинно, і є надія, що штука вийде добре. Треба тільки, щоб український загал зрозумів тяжку працю аматорів і громадно загостив, коли вже буде вистава проголошена.

З драмою „Ой, не ходи, Грицю" в другій дії відіграється комічну оперу „Вечерниці" Ніщинського.

Вистава підготовляється під орудою о. Степана Мусійчука. В цій штуці матимемо нагоду почути старі наші коляди і щедрівки, а також співи народних пісень.

Громадянин.

ТОНТОН, МАСС.

Під розвагу здорово думаючим.

Наше містечко невеличке. І нас, українців, тут небагато. Але народня праця в нас велась. І думаю, що булоб так і далі, якби не засягла й нашої громади „партійна язва". На жаль, ця партійність обхопила саме тих, що були ревними українцями і щирими прихильниками У. Н. Союзу, що певно й сьогодня були б далі бажали добра народній справі в Америці й у Рідним Краю. І ось серед тих громадян дійшло до того, що як 5. грудня 1937 р. одна група влаштовувала Листопадове Свято, друга тому святу перешкаджала і людей від нього відтягала. Таке поступовання це вже національний гріх. Ми мусимо це зліквідувати, бо інакше загибне вся народня праця. А її є повно. Можуть одні присвятити більше уваги церкві, другі У. Н. Союзові, треті ОДВУ, а інші вести вистави і т. п. Для кожного є поле до праці. Тож, говорячи словами Шевченка, схаменімся і будьмо людьми. Хай пропаде незгода! Подаймо собі руки до праці.

Свій.

Твердий сон.

Поліцай знайшов на вулиці зовсім пяного прохожого. Лежить і не ворухнеться. Забрали його на поліційну станицю. Гість спить до восьмої рано. Починають непокоїтися.

— Покропіть його холодною водою! — сказав командант станиці.

Вода не помогла. Пяний не отворив очей.

— Трясіть ним, поклепайте по плечах!

За хвилину поліцай вертається.

— А що, поклепали ви його добре? Перетріпали?

— Так, із усієї сили. Та він лише бурмотить раз-у-раз: „Добре, добре, Ірцуню, твоя правда, одначе дай мені переспатися"!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ГАРТФОРД, КОНН.

Добрий приклад.

Дня 13. листопаду 1937 р. від. ОДВУ ч. 5 давав малу виставу п. з. **„Сатана в бочці"** разом з балем. Того дня ішов зливний дощ, тому публика не дописала так, як ми сподівалися. Одначе свідомі громадяни не тільки з Гартфорд, але також з Ню Брітен, Глестонбері й інших місцевостей прибули, не зважаючи на дощ.

Найбільш потрудився в цьому представленні п. В. Мовчук, не жалуючи при підготові ні часу, ні труду.

Український Громадянський Клюб опустив нам належитість за салю в сумі $7, які пересилаємо на визвольну боротьбу як дар від Клюбу.

Чистого доходу з представлення й балю було $23.72, які вислано до центральної управи ОДВУ.

Комітет.

ГАРТФОРД, КОНН.

На визвольну боротьбу.

З членських вкладок від. 5. ОДВУ $9.50, з пушки пані Катерини Ярошевич $4.50, значки одноцентового оподаткування $2.70.

БАБИЛОН, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Заходом 39-го від. ОДВУ відбулася в місцевій церкві панахида, яку відправив місцевий парох о. В. Федишин. Після панахиди виголосив проповідь, у якій згадав про змагання нашого народу та тих, що гинуть у боротьбі. Опісля переведено збірку на визвольну боротьбу, яка дала $8.45. Гроші переслано до центральної управи ОДВУ.

Данило Заверуха.

БРУКЛИН, Н. Й.

Примірна забава.

В неділю, 9. січня, на свято Степана, відбулася забава в домі громадян Качмарських знагоди 55-тих уродин п. Качмарського. При невеликому гурті відбулася гарна забава. П. Тимко Чіп забрав слово та побажав ювилятові „многая літа". Потім згадав за Рідний Край та за визвольну боротьбу українського народу. Пригадав, що інші народи з Америки, хоч мають свої держави, проте помагають своїм братам. Ми, українці, також повинні так робити, бо наше визволення потребує великих жертв.

Потім пані Р. Ґельнер з Ню Йорку перевела збірку й зібрала $16.50 на визвольну боротьбу. Жертвували: В. Ґельнер з родиною $5; по $2: С. Качмарський, Т. Чіп, І. Перчишин; по $1: К. Миронюк, Т. Дутчак, М. Ґериля, І. Берчак, М. Горбовий; Д. Чіпар 50 ц. Разом $16.50. Гроші вислано до центральної управи ОДВУ.

Василь Ґельнер.

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

Коляда на національні цілі.

Микола Білик зложив по $1 на політичних вязнів, Рідну Школу й інвалідів. Разом $3.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

На ріжні цілі.

Наш 4-тий відділ ОДВУ пересилає $75, які призначає: $35 на політичних вязнів, $20 на визвольний фонд, $20 на адміністраційний фонд. На ці гроші зложилися такі позиції: дохід з балю $38.15, визвольний фонд $35.70, з пушки п. Піпського $1.15. Гроші переслано до центральної управи ОДВУ.

Іван Костюк.

ГАРТФОРД, КОНН.

Відділ УЧХ ОДВУ при праці.

Наш 3-тий відділ УЧХ ОДВУ вислав $77.13, які призначені так: $50.16 на визвольну боротьбу, $20.15 на політичних вязнів, $6.82 на визвольну боротьбу з одноцентового оподаткування члениць.

Ці гроші зібрано з таких імпрез: $17 як прихід з визначених нагород на подушку, яку вишила й подарувала на ту ціль пані Анна Данилюк, $18.16 прийшло з імпрези, уладжуваної 27-го листопаду 1937 р., з розпродуваних карточок УЧХ ОДВУ $9.20, $6.82 з одноцентового оподаткування, $25.95 з каси відділу. Разом $77.13.

Стефанія Кундис.

КЕМДЕН, Н. ДЖ.

З іменин на визвольну боротьбу.

Хоч Кемден, Н. Дж., є великим промисловим центром, то в ньому живе заледви кілька десятків наших родин, і це є причиною, що про Кемден рідко коли можна почути. Не тільки це, але навіть деякі свідоміші одиниці твердять, що в Кемдені нема жертводавців на народні цілі. Думаємо, що ці одиниці помиляються, або думають про тих, що цілком до української роботи не хочуть узятись.

На доказ, що так зле не є, хай послужать ці примірні іменини, які справляли громадяни Д. й Анна Матіїшини своїй 10-літній доньці Анні ще 11-го липня 1937 р. При чесній забаві на заклик п. В. Василюка гості зложили жертви на визвольну боротьбу: Дмитро й Олена Матіїшини $2; В. Білокур (хресний батько), І. Дзьомбелик, А. Колодій, В. Василюк по $1; Н. Н. 50 ц. Разом $6.50, які вислано до центральної управи ОДВУ.

Августин Колодій.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

На українських інвалідів.

На річних зборах 177-го відділу У. Н. Союзу члени перевели між собою збірку з призначенням для інвалідів. Зложили по $1: О. Рекрут, В. Рекрут (молодший), Я. Патикевич і Анна Патикевич; по 50 ц.: В. Рекрут (старший), Г. Лучка, Е. Накопінська, Ф. Лучка, Г. Музичук, Марія Кендибалюк, Євдокія Олійник, Марія Мамчак, Петронеля Лучка, І. Настасовський, М. Свідер, С. Саска, А. Ґурняк; Марта Серединська, Л. Ґумаяк, Катерина Мельниченко по 50 ц. Разом зібрано $11,25, які вислано до центральної управи ОДВУ.

Омелян Рекрут.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Жіночий Клюб не забуває за Рідний Край.

Жіночий Українсько-Американський Демократичний Клюб на своїх зборах ухвалив вислати $10 на політичних вязнів і $10 на жіночу бурсу у Львові. Гроші переслано до центральної управи ОДВУ.

Н. Стахів.

НЮ БРІТЕН, КОНН.

З ювилею на визвольну боротьбу.

Дня 27-го листопаду 1937 року відбулося ювилейне 30-літнє весілля Теодора й Антоніни Піхів. Несподівану забаву приготовила ювилятам родина, й на цю забаву, що відбулася в Народньому Домі, прибуло багато гостей-приятелів. Гром. Іван Прухніцький забрав слово та візвав присутніх зложити датки на визвольну боротьбу. Збірку перевели пані Олена Япчанка та пані Славка Явна, які зібрали $6.77. Гроші вислано до центральної управи ОДВУ.

Варвара Глисцяк.

МІНЕАПОЛІС, МІНН.

На українських інвалідів.

Пересилаю $18.28, зібраних підчас Листопадового Свята, яке святкувала наша громада в осени 1937 року.

Г. Пастушенко.

ТОНТОН, МАСС.

Так треба розуміти визвольну боротьбу.

Ольга Басараб жертвувала $5 на визвольну боротьбу. Так треба розуміти допомогу визвольній боротьбі. Коли будемо нашу любов до рідної України обмежувати тільки до слів, то багато їй цим не поможемо. Треба діл! А жертвенність є першим ділом патріотичним і громадянським!

Анна Задорожна.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З заручин на Рідну Школу.

На заручинах Михайла Шури з панною Марією Юрко 8 січня ц. р. на заклик Василя Юрка й Антона Барановського гості зложили на народні цілі $19.25, з чого $9.25 призначено на Рідну Школу. Останню суму вислано через Обєднання на призначену ціль.

Антін Барановський.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збірка на читальню в рідім селі.

Комітет помочи в селі Жуличах зібрав на читальню $55.40, які переслав на належну адресу в краю. На ту ціль зложили: Іван Кожух $25; Антін Баран $7; Марія Біла $3; по $2: В. Сідляр, Т. Шімкович, Т. Іванець; по $1: І. Городецький, Т. Скульський, М. Поліщук, Д. Томків, М. Ґурський; Т. Шельвах $1.50; по 50 ц.: О. Васько, пані Симошин, І. Кальмук, В. Бречин, П. Соха, С. Назар, М. Ганьошин, Г. Михальчук, Н. Ґула, Т. Чірвоні, Ольга Равлик; О. Майда 40 ц.; по 25 ц.: М. Блианак, Н. Ретрина, М. Качмар, Н. Миськів, М. Барбір, Н.Н., Н.Н.

І. Кожух, секретар.

ПОКЛИК ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ЧЕСНИК.

Комітет села Чесник, пов. Рогатин, подає до відома своїм односельчанам, що перебувають в Америці, що на днях на руки комітету прийшов лист від читальні „Просвіти" в рідним селі. В тім листі вони просять нас, щоб ми помогли їм набути до читальні книжки. Бо вріднім селі тепер велика скрута, грошей нема, заробітків також нема.

Ми звертаємося отсею дорогою довсіх тих, що бажалиб помогти, з проханням не відтягатися з поміччю, бо треба чим скорше нашим братам дати книжку в руки. Гроші можна слати або впрост на імя читальні в Чеснику, або до тутешнього комітету села Чесник у Рочестері на нижче подану адресу.

Цей комітет у Рочестері вже існує несповна два роки. За той час він призбирав на ціль рідного села поверх дві сотки долярів, котрі переслав до села на читальню, а також на інші цілі. Минулого року на Різдвяні Свята комітет вислав $25 до місцевої кооперативи, щоб вона за ті гроші роздала дарунки для найбідніших родин у селі. Дістали такі дарунки 43 фамілії. Решту грошей отримала читальня.

Хоч наша праця не дуже велика, то всетаки вона корисна. Нас у комітеті нема багато — всього 17 членів. Якби всі односельчани згуртувались біля того діла, то рідному селу можна би було подати більшу поміч.

За комітет села Чесник:

Я. Гривнак, М. Захарко,

13 Kelly St., Rochester, N. Y.

ЗБІЖЕВІ ЧЕКИ У СТАРИННОМУ ЄГИПТІ

Жировий оборот уважають чимось новим у грошево-кредитовій господарці. А тимчасом із дослідів над єгипетською старовиною виходить, що єгиптяни вже більше як 2,000 літ тому знали систему жирового обороту, що ще в неодному перевищала нинішню систему.

Відбувалося воно так: по жнивах кожний єгипетський селянин (а вони творили більшість населення краю) віддавав зібране з поля збіжжя до державного шпихліра, а в заміну зате діставав щось, наче нинішню чекову книжечку. Розпоряджаючи відповідною скількістю збіжжя, зложеного на власному конті (яке у спеціяльних кліматичних і гидрографічних умовинах Єгипту було все менше-більше тієї самої якости), міг так платити всі податки, сплачувати позички, переказувати збіжжя до інших місцевостей, хоч зовсім не рухав того збіжжя. Управа державного шпихліра, получена звичайно з державною касою, вела обширне листування з власниками збіжевих конт в інших місцевостях і з розрахунковими палатами, які що якись час відбували засідання для вирівняння рахунків.

Єгипетська держава була середньо-поважним консументом збіжжя та крім того вивозила збіжжя до чужих країн, яке в формі податків діставала від населення замісць грошей.

Завдяки тому хлібороб не мусів зараз по жнивах кидати багато збіжжя на ринок і не спричинював знижки цін. По всьому краю кружляли збіжеві чеки, як сьогодні в нас грошеві чеки, та причинялися до оживлення господарки краю.

Ось для прикладу зміст такого збіжевого чека:

„Діоніз, син Діоніза, до директорів шпихліря у місцевості Анон. Прошу переказати з мого пшеничного конта з 17. року на конто Діоніза, Філікосового сина, 7 мір збіжжя, словами сім мір збіжжя. Дня 11. місяця фарфі, у 18 році володіння цісаря Гадріяна".

Як видно з документів, збіжеві конта ведено на основі літ, а це було у звязку з усякою змінливістю якости збіжжя з року на рік, залежно від скількости нанесеного Нілевого намулу.

Завдяки розкопам зазнайомлюємося із господарсько-суспільними відносинами Єгипту перед кількох тисяч літ і ще нині можемо з них неодного научитися.

ЯК ЗВІРЯТА СКАЧУТЬ.

Найдальше скаче цікаве звірятко ґаляґо, що живе на островах Індійського океану. Має воно від двох до трьох стіп довжини. По обох боках тіла має воно болону, яка дучить усі частини тіла. Підчас скоку ця болона розтягається і творить щось у роді легкопаду. Це звірятко скаче за одним „махом" 300 стіп. Кангури скачуть на 60—70 стіп і зовсім легко перескакують огорожі, високі 14 стіп.

Найбільшу силу скоку розмірно до своєї величини має блоха і пільний коник. Блоха може перескочити перешкоду 500 разів більшу від себе, а коник робить одним скоком дорогу 200 разів довшу від свого тіла.

Гірська коза може перескочити провасть широку 33—40 стіп, літаюча вивірка перескакує з дерева на дерево на віддаль 50 стіп. Передні й задні її ноги получені широкою плівкою.

Перегоновий кінь може перескочити рів, широкий 30—40 стіп. Скок антильопи доходить до 36 стіп довжини й 10 стіп ширини.

Лосось, який перепливає водопад на ріці, кидається нераз у воду на висоту 15 стіп.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(59)

Сплячий кавуру не почув Тарзана, коли той йому викрадав чорну дівчину. Далі і далі віддалювався Тарзан з дівчиною від сплячого кавуру, а він спав твердим сном. Вкінці Тарзан цілком зник у гущавині нетрів і знайшовся поза небезпекою кавуру. Тепер він прямував з дівчиною назад до племени укальо, в якому недавно присудили були йому кару смерти.

Тимчасом найвірніші вояки Тарзана, вазіри, поволі підсувалися також до того племени, в якім вони сподівалися знайти самого Тарзана. Так приказав був їм Тарзан і це вони слухняно виконували. Та вони самі добре не знали, чи племя удальо, яке було ославлене зо своєї жорстокости, було приязне до Тарзана, чи ні; не знали, чи прийдеться зводити з ним боротьбу, чи ні.

Як вони ось так пробивалися крізь лісову гущавину, почули на дереві вереск малпи. Зпочатку вони не звертали на цей вереск великої уваги, бо в нетрах є чимало малп. Та по кількох хвилинах ця малпочка, що верещала, зіскочила вниз і зявилася безпосередньо перед ними. Мувіро пізнав її і закричав: „Це Нкіма, бвана мусить бути десь недалеко".

Не питаючи дозволу, малпочка вискочила на плечі Мувірові і почала йому щось в ухо жибоніти. Її рухи були дуже нервові. Кілька разів серед вереску вона підскакувала, мовби денервуючись, що Мувіро не робить того, що вона каже. Далі вона зіскочила і почала тягнути його за ногу. Аж тепер Мувіро її зрозумів і сказав: „Ходім туди, куди вона нас тягне".